

תכנית "מפתח" לחינוך מוסיקלי ולקשר עם הקהילה

א. רוב

תכנית "מפתח", התזמורת הפילהרמונית הישראלית, תל אביב, ישראל

תכנית "מפתח" נוסדה לפני למעלה מ-12 שנים ע"י התזמורת הפילהרמונית הישראלית, על מנת להקנות חינוך מוסיקלי לדור הצעיר, לחשוף את תלמידי בתי הספר בכל הגילאים אל התזמורת הפילהרמונית בכלל ואל המוסיקה הקלאסית בפרט, לבנות לתזמורת הפילהרמונית קהל עתידי וכן ליצור קשר בין התזמורת הפילהרמונית לקהילה באמצעות המוסיקה.

מתחילת הדרך שקלו מובילי התכנית היבטים רבים ומהותיים בבניית התכנית:

1. האם יוכלו תלמידים שאינם בעלי רקע מוסיקלי, להפוך את המוסיקה הקלאסית המופשטת וה"אליטיסטית" לחלק מ"תיבת הכלים" האישית שלהם?
2. האם תזמורת מקצועית כמו התזמורת הפילהרמונית, שאין לה כל נגיעה לילדים ונוער, יכולה לקחת על עצמה משימה תובענית שכזו ולהציע תכנית בחינוך מוסיקלי?
3. האם תכנית כזו תוכל להציע עומק, ענין, המשכיות, גיוון ואופק רחב לאורך שנים?
4. מי יהיו השותפים הנחוצים והמתאימים לגיבושה של תכנית כזו?
5. כיצד נדאג לכך שכל ילדי ישראל, ללא הבדלי דת, תרבות, מגדר או מצב חברתי להתעשר וליהנות מתכני התכנית?

הפניה למדרשה למוסיקה במכללת לוינסקי לחינוך, אז בראשותו של פרופ' תומר לב, והבקשה לשיתוף פעולה, הניבה שותפות יציבה ופורה הנמשכת עד עתה.

תכנית "מפתח" יצאה לדרך עם "פילוט" של 600 תלמידים בשנה הראשונה. כיום מקיפה התכנית כ-25,000 תלמידים בשנה, המגיעים אלינו מעשרות בתי ספר, קונסרבטוריונים, פנימיות ומרכזים חברתיים מכל רחבי הארץ. בתכנית לומדים תלמידים יהודים וערבים, נוצרים ומוסלמים. במסגרת תכנית "מפתח" מתקיימים מפגשים ארציים לנגנים צעירים על-מנת לעודד התמדה בנגינה ולחשוף אותם לסטנדרטים המקצועיים של נגני התזמורת הפילהרמונית.

מיד עם הקמתה של תכנית "מפתח" נוסד גם הרכב "שש בש" – ההרכב היהודי ערבי בו משתתפים 3 נגנים מובילים מהתזמורת הפילהרמונית ו-4 נגנים ערבים מן השורה הראשונה בארץ. ההרכב מבצע ממיטב הרפרטואר המערבי והמזרחי ומפגין, באמצעות הביצוע המוסיקלי המשותף, את ערכי הסובלנות, הכבוד לתרבותו של האחר ואת האפשרות הקיימת לשיתוף פעולה בין ערבים ויהודים בדרך של כבוד הדדי וקבלת השונה.

במסגרת תכנית "מפתח" נוסדה בשנת 2011 התכנית "סולמות" – מוסיקה לשינוי חברתי, העוסקת בהוראת נגינה לילדים בסיכון ושילובם בנגינה בתזמורת. התכנית נוסדה בהשראת תכנית "אל סיסטמה" מונצואלה, שם חוללו לימודי המוסיקה שינוי חברתי עמוק ויצרו שוויון הזדמנויות לאזרחי המדינה משכבות סוציו-אקונומיות נמוכות ביותר.

גם בתכנית "סולמות" אנו שואפים להעניק שוויון הזדמנויות לילדים בסיכון, הבאים מרקע של אלימות ועוני. באמצעות לימוד הנגינה הם משפרים את הדימוי העצמי שלהם, רוכשים שפה אחרת לתקשורת והבעה אישית ולומדים להקשיב, להתרכז ולשתף פעולה עם חבריהם.

הערך המוסף של תכנית "מפתח" ו"סולמות" הוא התרומה לגיבוש אישיותו של התלמיד כבן תרבות, סובלני, סבלני וקשוב, ובשאיפה שתכונות אלו תבואנה לידי ביטוי בחברה נטולת אלימות.

המאמר יעלה את סוגיית המעמד של התכנית בזיקה אל מקומו של מקצוע המוסיקה בלימודי בית הספר. הצלחת התכנית והיותה כיום חלק בלתי נפרד ממערכת הלימודים של בתי ספר רבים, מעלה את המשאלה וההצעה שמדינת ישראל, באמצעות מערכת החינוך, תאמץ את תכנית "מפתח" כתכנית חובה בכל בתי הספר ותהפוך את מקצוע המוסיקה כתחום דעת משמעותי ומחייב במסגרת מקצועות הליבה.